

روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران

پنجشنبه، ۲۵ فروردین ۱۴۰۱

تصویب نامه ها
مرجع تصویب: ستاد کل نیروهای مسلح
شماره ویژه نامه: ۱۵۲۸

سال هفتاد و هشت شماره ۲۲۴۴۹

نظام جامع عملیاتی پدافند غیرعامل کشور

۲۱/۱/۱۴۰۱

شماره ۲۲۱۶/۱/۱۶۰۱۱

جناب آقای دکتر مجید اکبرپور

مدیرعامل محترم روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران

به پیوست یک نسخه از مصوبه شماره ۲۲۱۲/۱/۱۶۰ مورخ ۱۵/۱/۱۴۰۱ با عنوان نظام جامع عملیاتی پدافند غیرعامل کشور که در شصتین جلسه کمیته دائمی (شورای عالی) پدافند غیرعامل کشور به تصویب رسیده است جهت انتشار در روزنامه رسمی به حضورتان ارسال می‌گردد.

دبیر کمیته دائمی و رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور - سرتیپ پاسدار دکتر غلامرضا جلالی

نظام جامع عملیاتی پدافند غیرعامل کشور

مقدمه

بروز تهدیدات نوین و نوپدید در عرصه بین‌الملل ایجاب می‌کند تا در حفظ و تامین منافع ملی دقت لازم را داشته و همواره برای مقابله با عملی شدن هرگونه تهدید و شرایط اضطراری و یا مواردی که منافع ملی را به مخاطره می‌اندازد آمادگی داشته باشیم؛ حفظ و ارتقاء آمادگی‌ها در دو بخش سرمایه‌های انسانی و تجهیزاتی و تداوم کارکرد زیرساخت‌های حیاتی و حساس کشور در شرایط اضطراری از ضروریات تحقق اهداف پدافند غیرعامل می‌باشد که دستیابی به این مهم نیازمند برنامه‌ریزی، همکاری و مشارکت کلیه بخش‌های دولتی و غیردولتی در تمام سطوح کشور است. به این دلیل و در راستای صیانت از مردم، حفاظت از زیرساخت‌ها و پاسخ و مقابله با شرایط اضطراری، نظام جامع عملیاتی پدافند غیرعامل کشور، به منظور مدیریت مخاطرات و کاهش سطح آسیب‌پذیری‌ها در زیرساخت‌های حیاتی، حساس و مهم و افزایش تاب‌آوری تهیه و تدوین گردیده است. بدیهی است اجرایی شدن نظام مذکور با همکاری و مشارکت و حضور موثر همه دستگاه‌های اجرایی و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در تمام سطوح، امکان‌پذیر خواهد بود.

ماده ۱- تعاریف و اختصارات

- (۱) کمیته دائمی: کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور
- (۲) سازمان: سازمان پدافند غیرعامل کشور
- (۳) قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل: به ساختار عملیاتی سازمان اطلاق می‌شود که در تابعیت ستادکل نیروهای مسلح می‌باشد و مأموریت‌های عملیاتی سازمان را با هماهنگی و تعامل بخش‌های کشوری و لشکری هدایت و راهبری می‌کند.
- (۴) نظام جامع عملیاتی پدافند غیرعامل: سند عملیاتی قرارگاه عملیاتی که در آن به تعیین نقش‌ها و وظایف و روابط و نحوه تعامل بخش‌های مختلف عملیات پدافند غیرعامل، مسئولیت دستگاه‌های اجرایی، چگونگی تحقق اهداف و اجرای مأموریت حوزه پدافند غیرعامل در سطوح مختلف عملیاتی و قرارگاه‌های عملیاتی پدافند غیرعامل (قرارگاه‌های پدافند سایبری، پدافند زیستی، پدافند شیمیایی، پدافند پرتوی و پدافند مردم‌محور) می‌پردازد.

۵) حوزه‌های عملیاتی پدافند غیرعامل: نظام عملیاتی پدافند غیرعامل شامل پدافند زیستی، شیمیایی، سایبری، الکترونیک و الکترومغناطیس، مردم‌محور، پرتوی، نظامی و ترکیبی و سایر اقدامات عملیاتی پدافند غیرعامل در برابر انواع تهدیدات و اقدامات نظامی دشمن می‌باشد.

۶) پهنه حیاتی: بخشی از فضای سرزمینی که مجموعه‌ای از زیرساخت‌های حیاتی یا حساس در آن مستقر بوده و ممکن است بین دو یا چند استان یا شهرستان مشترک باشد؛ مانند منطقه انرژی پارس جنوبی و عسلویه

۷) پدافند غیرعامل در عمق: یک استراتژی دفاعی و پدافند غیرعاملی مبتنی بر ایجاد لایه‌های متعدد پدافندی در زیرساخت‌ها برای کند کردن اقدامات دشمن و تاخیر در توقف کارکردهای اساسی زیرساخت‌های با اهمیت است، در این استراتژی هرچه دفاع از لایه‌های عمیق‌تر انجام شود موفقیت دشمن به تعویق افتاده و زمان برای انجام اقدامات خودی بیشتر می‌شود.

ماده ۲- مبانی استنادی

- ۱) رهنمودها، احکام، منویات و تدابیر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)
- ۲) سیاست‌های کلی نظام در موضوع پدافند غیرعامل ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)
- ۳) اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور
- ۴) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران
- ۵) آئین‌نامه‌های مرتبط هیات وزیران
- ۶) دستورالعمل هم‌افزایی و تعامل نیروهای مسلح با سازمان پدافند غیرعامل کشور

ماده ۳- حوزه شمول

دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری، سازمان‌های لشکری، شرکت‌های خصوصی و آحاد مردم را در برمی‌گیرد.

تبصره ۱: در راستای حفظ منافع ملی و در چارچوب توافق‌نامه‌های مشترک و بین‌المللی با سایر کشورها این سند می‌تواند خارج از قلمرو جمهوری اسلامی ایران را نیز پشتیبانی کند.

تبصره ۲: بمنظور حفظ و ارتقاء کارآمدی و اثربخشی این نظام‌نامه، این سند در مقاطع زمانی پنج‌ساله مورد بازنگری و روزآمدی قرار می‌گیرد.

ماده ۴- هدف از تدوین این سند

- ۱) تبیین اصول، قواعد اساسی و رویکردهای عملیاتی پدافند غیرعامل
- ۲) تعیین مأموریت‌ها، نقش‌ها، وظایف و تنظیم روابط اجرایی و ارتباطات عملیاتی با حداکثر هماهنگی و هم‌افزایی با دستگاه‌های اجرایی و نیروهای مسلح
- ۳) ترسیم الگوی فرماندهی و ساختار قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل در سطوح مختلف عملیاتی جهت انجام انواع عملیات پدافند غیرعامل برابر چرخه عملیات پدافند غیرعامل (پیوست) و زیرنظام‌های آن
- ۴) تعیین وضعیت‌های عملیاتی پدافند غیرعامل در بخش کشوری بصورت هماهنگ با نظام دفاعی کشور

ماده ۵- اصول اساسی عملیات پدافند غیرعامل

- ۱) تسهیل عملیات مشترک
- ۲) صیانت و دفاع از مردم
- ۳) اشراف اطلاعاتی
- ۴) وحدت فرماندهی
- ۵) مدیریت هوشمند مخاطرات ناشی از تهدیدات
- ۶) تاب‌آوری و تداوم کارکردهای ضروری
- ۷) آمادگی پدافندی

ماده ۶- تهدیدات مفروض برای این سند

در این نظام‌نامه، تهدیدات زیر در چارچوب اساسنامه سازمان، بعنوان تهدیدات پایه معرفی می‌شوند؛

الف) تهدیدات شیمیایی

(ب) تهدیدات پرتوی

(ج) تهدیدات زیستی

(د) تهدیدات سایبری

(ه) تهدیدات نظامی

(و) الکترومغناطیسی و الکترونیکی

تبصره: این نظام‌نامه سایر تهدیدات نوین و نوپدید با منشاء دشمن و ترکیبی از آنها که در آینده با آن مواجه خواهیم شد را نیز شامل می‌شود.

ماده ۷- اهداف عملیاتی نظام پدافند غیرعامل

هدف کلان عملیات پدافند غیرعامل، صیانت و حفاظت و دفاع غیرعامل از پهنه سرزمینی، زیرساخت‌ها و مردم است که تحقق آن، مستلزم دستیابی به اهداف عملیاتی زیر می‌باشد:

- (۱) صیانت و دفاع از مردم در برابر تهدیدات،
- (۲) حفظ و تداوم کارکردهای اساسی زیرساخت‌های مرتبط با مردم،
- (۳) رصد، پایش، تشخیص، هشدار و اشراف اطلاعاتی نسبت به تهدیدات،
- (۴) حفظ و ارتقاء آمادگی زیرساخت‌ها و مردم در برابر تهدیدات،
- (۵) دفاع غیرعامل سرزمینی از پهنه‌های حیاتی زیرساختی کشور،
- (۶) طرح‌ریزی و راهبری اجرای عملیات مقابله و پاسخ اضطراری جامع و ترکیبی،
- (۷) سازماندهی ساختارهای پدافند غیرعامل و ارتقاء هماهنگی و هم‌افزایی عملیات مشترک نظامی و غیرنظامی،
- (۸) هماهنگی عملیاتی بین دستگاهی و راهبری و هدایت تجمیعی انواع عملیات‌های پدافند غیرعامل و پدافند نوین و ترکیبی در سطوح مختلف،

ماده ۸ - مأموریت قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل

قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل مأموریت دارد با سازماندهی، طرح‌ریزی، برنامه‌ریزی، راهبری، هدایت و هماهنگی و هم‌افزایی کلیه ظرفیت‌های عملیاتی کشوری و لشکری، در سطوح ملی، منطقه‌ای، استانی، شهرستانی و دستگاهی اجرای اقدامات ذیل را برابر چرخه عملیات پدافند غیرعامل (پیوست) راهبری کند:

- (۱) طرح‌ریزی و هدایت انواع طرح‌های عملیاتی پدافند غیرعامل کشور،
- (۲) هدایت برنامه‌های آموزشی، تمرینی و رزمایشی دستگاه‌های اجرایی در جهت نیل به آمادگی‌های دفاعی،
- (۳) رصد و پایش، برآورد تهدیدات و مخاطرات علیه بخش‌های غیرنظامی کشور،
- (۴) سازماندهی سامانه فرماندهی و کنترل حوزه‌های عملیاتی پدافند غیرعامل،
- (۵) نظارت، بازرسی و بازدید عملیاتی به‌منظور کشف آسیب‌پذیری‌ها،

ماده ۹- تدبیر عملیاتی

قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل در یک پیوستگی و انسجام با حوزه کشوری و لشکری با راهبری و هدایت عملیاتی دستگاه‌های اجرایی و در راستای تدابیر و سیاست‌های دفاعی و امنیتی کشور نسبت به اقدامات عملیاتی پیشگیرانه و مقابله و پاسخ، صیانت از مردم، حفاظت از سرمایه‌های با اهمیت و پدافند نوین در چهارچوب عملیات پدافند غیرعامل با بسیج منابع ملی انسانی و مادی کشور در سه مرحله قبل، حین و بعد از بحران، در سطوح ملی، منطقه‌ای، استانی، شهرستانی و دستگاهی بر اساس وضعیت‌های عملیاتی ابلاغی اقدام می‌کند.

ماده ۱۰- قواعد اساسی و ملاحظات عملیات پدافند غیرعامل

- (۱) مدیریت دارایی‌ها، مخاطرات و پیامدها
- (۲) کنترل هم‌افزایی تهدیدات
- (۳) کنترل هم‌افزایی آسیب‌پذیری‌ها و وابستگی‌های متقابل
- (۴) کنترل و مدیریت تخریب آبشاری و تاخیر در لایه‌های پیامدی
- (۵) توسعه قابلیت تاب‌آوری، تداوم کارکرد، بازیابی، بازسازی، بازخوانی

۶) کنترل و کاهش پیامدهای آسیب‌رسان به مردم

۷) تقسیم‌بندی عملیاتی پدافند سرزمینی

۸) تمرکز بر مراکز حیاتی، حساس و مهم

۹) هم‌افزایی لایه‌های دفاع عامل و پدافند غیرعامل

۱۰) هم‌افزایی مولفه‌های دفاع ترکیبی

۱۱) مصون‌سازی در برابر تهدیدات درون‌زا

۱۲) پدافند غیرعامل در عمق

ماده ۱۱- انواع عملیات پدافند غیرعامل

الف) عملیات حفاظت از زیرساخت: مجموعه تدابیر و اقدامات پدافند غیرعاملی است که توانایی و آمادگی عملیاتی زیرساخت و تداوم کارکردهای آن و دستگاه‌های اجرایی مسئول را برای پاسخ موثر به حوادث و سوانح ناشی از تهدیدات سایبری، شیمیایی، زیستی، پرتوی و نظامی افزایش می‌دهد بطوری‌که زیرساخت و فعالیت آن حفظ گردیده و خسارات انسانی و مادی ناشی از آن را به حداقل می‌رساند.

ب) عملیات صیانت از مردم یا دفاع غیرنظامی (پدافند مردم‌محور): به مجموعه اقدامات و تدابیر در حوزه مردم و زیرساخت‌های خدمات‌رسانی و تامین‌کننده نیازهای اساسی مردم با هدف صیانت و حفاظت از جان و مال مردم، ارتقاء آستانه تحمل مردم در شرایط اضطراری بحران ناشی از جنگ، پایداری و استمرار تامین نیازمندی‌های ضروری آن‌ها، اطمینان‌بخشی، آرامش‌بخشی و افزایش همگرایی مردم و حاکمیت اطلاق می‌شود.

ج) عملیات پاسخ و مقابله غیرعامل: مجموعه اقدامات و برنامه‌های عکس‌عملی بمنظور مقابله با حادثه و پیامدهای آن از قبیل محدودسازی منطقه عملیات و کنترل پیامدها، هشدار سریع، تخلیه، جستجو، نجات‌وامداد، تامین امنیت و نظایر آن، متناسب با ویژگی‌های هر حادثه ناشی از تهدیدات انسان‌ساخت می‌باشد.

د) عملیات پدافندی تداوم کارکرد و برگشت پذیری: مجموعه اقداماتی که توانایی یک نظام، جامعه، دستگاه‌اجرایی و یا زیرساخت در معرض مخاطرات، را برای ایستادگی، تحمل، سازگاری و حفظ کارکرد، تطبیق و برگشت‌پذیری در برابر حوادث و تهدیدات ارتقاء می‌دهد را عملیات تداوم کارکرد گویند.

ه) عملیات پدافند رسانه‌ای و آرامش‌بخشی: به استفاده هدفمند و برنامه‌ریزی شده از تبلیغات و سایر عناصر رسانه‌ای در جهت آگاهی‌بخشی، آرامش‌بخشی، اطلاع‌رسانی و تأثیرگذاری بر روی فکر، ذهن، باور، مواضع و رفتار مردم به‌منظور مقابله با هم‌افزایی پیامدهای امنیتی مردمی بواسطه عملیات رسانه‌ای دشمن و آرامش‌بخشی به مردم و در جهت پشتیبانی از تحقق سیاست‌ها و اهداف طرح‌های عملیاتی پدافند غیرعامل اطلاق می‌شود.

و) عملیات پدافند نوین: به مجموعه اقدامات پدافند غیرعاملی که در زمینه مصون‌سازی، آمادگی، پاسخ و مقابله با تهدیدات شیمیایی، زیستی، پرتوی، سایبری و نظامی انسان‌ساخت و سایر تهدیدات نوین با منشاء دشمن و جلوگیری از هم‌افزایی با سایر مخاطرات و محدودسازی پیامدهای احتمالی انجام می‌شوند و باعث کاهش اثرات تهدیدات و محدودسازی دامنه پیامدهای مخرب آن می‌گردد، عملیات پدافند نوین گفته می‌شود.

ز) عملیات پدافند ترکیبی: به مجموعه اقدامات ترکیبی پدافند غیرعامل برای مصون‌سازی، آمادگی، پاسخ و مقابله با وقوع همزمان و هدفمند دو یا چند تهدید از حوزه‌های مختلف نظامی، زیستی، پرتوی، شیمیایی، سایبری و فناوری‌های نوپدید و سایر حوزه‌ها (تهدید ترکیبی) باشد، اطلاق می‌گردد.

ماده ۱۲- رویکردهای عملیاتی پدافند غیرعامل

الف) رویکرد عملیاتی پیش‌بینانه: رویکرد عملیات پیش‌بینانه شامل اقداماتی از قبیل رصد و پایش، مراقبت و تشخیص زود هنگام (قبل از وقوع) تهدیدات و اقدامات دشمن به منظور عدم غافلگیری و ایجاد آمادگی برای رویارویی .

ب) رویکرد عملیاتی پیش‌گیرانه: رویکرد عملیات پیش‌گیرانه شامل برطرف کردن آسیب‌پذیری‌ها و نقاط ضعف، کنترل و ارتقاء آمادگی‌ها بمنظور کاهش غافلگیری و برطرف کردن آسیب‌پذیری‌های عمده و ارتقاء آمادگی‌های مقابله‌ای می‌باشد.

ج) رویکرد عملیاتی پیش‌دستانه: مجموعه‌ای از اقدامات عملیاتی است که با هدف برهم زدن تمرکز و انصراف دشمن از اقدام و تحمیل اراده خودی بر آن و دستیابی به شرایط و موقعیت‌های بهتر برای نیروهای خودی انجام می‌گیرد.

ه) رویکرد عملیاتی مقابله: به مجموعه اقدامات و عملیاتی که در زمان وقوع حادثه و حمله انجام می‌شود و شامل پاسخ به حمله و کنترل حادثه و پیامدهای آن می‌باشد. در این وضعیت احتمالاً غافلگیری حادث شده یا بر اساس طرح‌ریزی از قبل اقدام می‌شود و واحدهای خودی مجبور به واکنش مقابله‌ای هستند.

و) رویکرد عملیاتی عکس‌عملی: این رویکرد پس از غافلگیر شدن، حین یا پس از حادثه به صورت عکس‌عملی اتفاق می‌افتد این رویکرد منجر به اقداماتی عکس‌عملی و انفعالی با اثر کم و با محوریت برگشت‌پذیری به شرایط اولیه و کاهش پیامدها و ضایعات و خسارات انجام می‌گیرد.

ماده ۱۳- راهبردهای عملیاتی پدافند غیرعامل

- ۱) سازماندهی عملیاتی و طرح‌ریزی و نهادینه‌سازی ساختارها و برنامه‌های عملیاتی پدافند غیرعامل سرزمینی به منظور ایجاد هم‌پایی عملیاتی با سیاست‌های دفاعی کشور،
- ۲) نهادینه‌سازی برنامه‌های عملیاتی تداوم کارکردها و پیاده‌سازی، تمرین و رزمایش آنها به منظور تضمین تداوم کارکردهای اساسی و برگشت‌پذیری،
- ۳) سازماندهی و نهادینه‌سازی برنامه‌های عملیات پدافندی در حوزه‌های پاسخ و مقابله در برابر تهدیدات با بکارگیری راهبردهای عملیاتی انواع عملیات‌های پدافند غیرعامل،
- ۴) سازماندهی و تهیه و نهادینه‌سازی برنامه‌های عملیاتی طراحی، آموزش، تمرین و رزمایش و حصول به آمادگی حداکثری و توانمندسازی مدیران، کارشناسان و آحاد مردم در ذات برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی و ارتقاء دائمی آمادگی‌ها،
- ۵) مدیریت و کاهش مخاطرات CBRNE و کنترل و جلوگیری از هم‌افزایی با سایر مخاطرات،
- ۶) تاکید بر طرح‌های خودحفاظتی در زیرساخت‌ها و دستگاه‌ها بعنوان دفاع نقطه‌ای ذاتی با ساختارسازی و تعیین نقش‌ها،
- ۷) سازماندهی سامانه‌های عملیاتی و کنترل و هشدار ملی، منطقه‌ای، استانی و شهرستانی بصورت سلسله‌مراتبی در بخش‌های کشوری و لشکری در حوزه پدافند غیرعامل،
- ۸) ارتقاء سطح و کیفیت عملیات پدافند غیرعامل با بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های علمی و فناوری‌های نوین متناسب با شناسایی و احصاء تهدیدات جدید و آسیب‌پذیری‌ها و ارتقاء آمادگی‌ها،
- ۹) بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های بسیج، جهادی، سازمان‌های مردم‌نهاد، سازمان‌های امدادی کشوری بعنوان کمک مستقیم و نیروهای مسلح بعنوان عمل‌کلی (متناسب با دستورالعمل‌های ابلاغی) در حوزه پدافند نوین CBRNE متناسب با آمایش سرزمینی موجود مراکز پرخطر و صنعتی کشور،
- ۱۰) نهادینه‌سازی و تولید اسناد عملیاتی و هادی در راستای اجرای نظام عملیاتی پدافند غیرعامل از طریق تدوین و ابلاغ دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های اجرایی و آموزش و پیاده‌سازی آنها،
- ۱۱) سازماندهی ساختارهای فرماندهی مشترک نظامی و غیرنظامی بنا به نیاز و تعریف ساز و کارها، وضعیت‌ها، سطوح، نظامات، الزامات، آموزش‌ها، تمرین و رزمایش و پیاده‌سازی آنها،
- ۱۲) روزآمدسازی مداوم ظرفیت‌ها و زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری جهت حفظ آمادگی برای پاسخ سریع به تهدیدات،

ماده ۱۴- وضعیت های عملیاتی

وضعیت‌های عملیاتی پدافند غیرعامل عبارتند از؛ وضعیت سفید، وضعیت زرد، وضعیت نارنجی و وضعیت قرمز (الف) موارد زیر از ویژگی‌ها و شرایط وضعیت سفید قلمداد می‌گردد:

۱ - C hemical B iologic R adiation N uclear E xplosive material

- ۱) شرایط عادی یا تحت کنترل می‌باشد و پیامد خاصی متصور نیست.
- ۲) احتمال وقوع تهدیدات و تهاجم دشمن در این وضعیت، ضعیف یا خیلی ضعیف است.
  - ب) موارد زیر از ویژگی‌ها و شرایط وضعیت زرد قلمداد می‌گردد:
    - ۱) احتمال وقوع تهدید از کم تا متوسط احساس می‌شود.
    - ۲) امکان کنترل و پیشگیری از توسعه تهدید وجود دارد و پیامدها، قابل کنترل به نظر می‌رسند.
  - ج) موارد زیر از ویژگی‌ها و شرایط وضعیت نارنجی قلمداد می‌گردد:
    - ۱) احتمال وقوع تهدید زیاد یا قریب الوقوع است.
    - ۲) پیامدهای تهدید در این وضعیت گسترش یافته و خسارت، تلفات، اختلال و آسیب به زیرساخت‌های حائز اهمیت به احتمال زیاد متصور است و کنترل تهدید نیازمند آمادگی و بسیج منابع و تجهیزات می‌باشد.
    - ۳) اعلام وضعیت در این شرایط برای دستگاه‌های اجرایی و زیرساخت‌ها انجام می‌شود.
  - د) موارد زیر از ویژگی‌ها و شرایط وضعیت قرمز ۱ قلمداد می‌گردد:
    - ۱) تهدید در آستانه وقوع بوده و احتمال آن خیلی زیاد است و دستگاه‌های اجرایی در حالت آماده برای مقابله قرار می‌گیرند.
    - ۲) اقدامات دشمن با استفاده از جنگ ترکیبی با هدف برهم‌زدن امنیت، بصورت پنهان به اجرا گذاشته شده است.
    - ۳) در این شرایط اعلام وضعیت اضطراری به صورت عمومی اطلاع‌رسانی می‌شود.

ه) موارد زیر از ویژگی‌ها و شرایط وضعیت قرمز ۲ قلمداد می‌گردد:

۱) وقوع تهدید قطعی یا در حال وقوع است.

۲) پیامدهای تهدید گسترده و فراگیر شده و طرح‌های عملیات پاسخ و مقابله اجرا می‌شوند.

۳) اقدامات دشمن با استفاده از تمام توان به منظور سلب امنیت و تخریب و ازکار انداختن زیرساخت‌های حائز اهمیت بصورت آشکار در ابعاد گسترده به اجرا گذاشته شده است.

جدول تطبیق وضعیت های عملیاتی نیروهای مسلح و پدافند غیرعامل

وضعیت اقدام عملیاتی ن.م	وضعیت اقدام عملیاتی ن.م	وضعیت عملیاتی پدافند غیرعامل	اقدام در دستگاه کشوری	مرجع تصویب وضعیت در سطح ملی	مرجع تصویب وضعیت در سطح استانی	مرجع تصویب وضعیت در سطح شهرستان
سفید	فعالیت جاری	سفید	تداوم اقدامات جاری و هوشیاری	شاک	شورای تامین استان	شورای تامین شهرستان
زرد	رصد و پایش و آمادگی	زرد	هشداردهی، ارتقاء هوشیاری و کنترل های معمول	شاک	شورای تامین استان	شورای تامین شهرستان
قرمز ۱	ارتقاء آمادگی‌ها	نارنجی	تشدید کنترل ها، فراخوان کارکنان، آمادگی برای پاسخ	شاک	شورای تامین استان	شورای تامین شهرستان
قرمز ۲	آمادگی برای درگیری و درگیری محدود	قرمز ۱	آمادگی اجرای طرح‌های عملیاتی پاسخ و مقابله	شعاع	شاک	شورای تامین استان
قرمز ۳	درگیری و مقابله	قرمز ۲	توقف فعالیت و اجرای واکنش‌های نهایی (تخلیه، رهاسازی و ...)	شعاع	شاک	شورای تامین استان

تعیین وضعیت‌ها و اعلام شروع و خاتمه شرایط اضطراری در سطوح شهرستان، استان و ملی به ترتیب زیر انجام می‌شود:

الف) به دنبال وقوع تهدیدات در قلمرو شهرستان، فرماندار بعنوان فرمانده قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل شهرستان، ضمن اطلاع‌رسانی به استاندار، در صورت لزوم اعلام شرایط اضطراری می‌کند و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران را برعهده می‌گیرد، فرماندار در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می‌کند.

ب) در صورتی که فرماندار، شدت حادثه را فراتر از ظرفیت پاسخ شهرستان محل وقوع آن تشخیص دهد، مراتب را به استاندار گزارش می‌دهد؛ استاندار ضمن اطلاع‌رسانی به رئیس سازمان، فرماندهی قرارگاه پدافند عملیاتی پدافند غیرعامل در استان را برعهده می‌گیرد و در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می‌کند.

ج) در صورتی که استاندار، شدت حادثه را فراتر از ظرفیت پاسخ استان محل وقوع آن تشخیص دهد، مراتب را به وزیر کشور گزارش می‌دهد؛ وزیر کشور فرماندهی قرارگاه پدافند عملیاتی پدافند غیرعامل کشور را برعهده می‌گیرد و در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می‌کند.

د) مدیریت، پایش و راهبری اداره امور مردم و صیانت از سرمایه‌های انسانی در بحران‌های ملی که پاسخ به آنها نیاز به بسیج کلیه منابع و ظرفیت‌های سراسر کشور و درخواست کمک بین‌المللی دارد، برعهده رئیس‌جمهور می‌باشد، در صورت نیاز به ظرفیت و توانمندی نیروهای مسلح در پاسخ به بحران، بکارگیری نیروی انسانی، منابع و امکانات حوزه لشکری در مدیریت و رفع شرایط اضطراری، براساس ضوابط ابلاغی ستادکل نیروهای مسلح و آئین‌نامه بند(ص) ماده ۱۴ قانون مدیریت بحران کشور اقدام می‌شود. در بحران سطح ملی اعلام شروع و خاتمه شرایط اضطراری با رئیس‌جمهور است.

تبصره ۱: اعلام بی‌درنگ وضعیت عملیاتی در شرایط بروز ناگهانی تهدیدات نظامی - امنیتی از طریق فرمانده نظامی همسطح به مسئول بخش غیرنظامی هم‌تراز انجام می‌شود.

تبصره ۲: به منظور هماهنگی بین دستگاه‌های لشکری و کشوری در تعیین و اعلام وضعیت‌های عملیاتی، سازمان موظف است جدول ناظر وضعیت‌های عملیاتی و اقدامات اجرایی در حوزه‌های کشوری را بصورت تفصیلی ظرف ۳ ماه، تهیه و ابلاغ کند.

ماده ۱۵. فرماندهی و ساختار قرارگاه

فرماندهی قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل به سه دسته، بشرح زیر تقسیم می‌شود:

- ۱) فرماندهی نظامی: ساختاری نظامی است که به منظور فرماندهی و بکارگیری، هدایت و طرح‌ریزی عملیاتی بین نظامیان در سطوح مختلف تشکیل و اقدام می‌نماید. این قرارگاه در سلسله مراتب نیروهای مسلح بر اساس ضرورت تشکیل و عملیاتی می‌گردد.
- ۲) فرماندهی غیرنظامی: ساختاری غیرنظامی است که به منظور فرماندهی و طرح‌ریزی، هدایت و راهبری عملیات بخش غیرنظامی کشور تشکیل و عملیات مذکور را هدایت و اجرا می‌نماید. این قرارگاه‌ها در چارچوب نظام عملیاتی و نظام‌های تخصصی مصوب کمیته دائمی و سازمان تشکیل و عملیاتی می‌گردند.
- ۳) فرماندهی مشترک: ساختاری است عملیاتی که به منظور فرماندهی و ایجاد هماهنگی و هم‌افزایی عملیاتی بین رده‌های نظامی و غیرنظامی در سطوح مختلف تشکیل می‌شود. فرمانده این قرارگاه می‌تواند از میان فرماندهان نظامی و یا مسئولین غیرنظامی بنا به شرایط منصوب شود.

در صورت نیاز به ظرفیت و توانمندی نیروهای مسلح در پاسخ به شرایط اضطراری، بکارگیری نیروی انسانی، منابع و امکانات تخصصی حوزه لشکری در مدیریت و رفع شرایط اضطراری، براساس ضوابط و مقررات و دستوالعمل‌های نیروهای مسلح اقدام خواهد شد و یگان‌ها و بخش‌های تخصصی نیروهای مسلح می‌تواند در کنترل فرمانده عملیات پدافند غیرعامل در سطوح زیر قرار گیرند.

سطوح	فرمانده	جانشین	ساختار
ملی	وزیر کشور	رئیس سازمان	قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل
استان	استاندار	سپاه استان	قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل استانی
شهرستان	فرماندار	سپاه شهرستان	قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل شهرستانی

تبصره ۱: سازمان در شرایط عادی، نسبت به طرح‌ریزی، سیاست‌گذاری، تنظیم و ابلاغ نظامات، ارزیابی و ارتقاء آمادگی‌ها، رصد و پایش و تمرین و رزمایش اقدام می‌کند.

تبصره ۲: سازمان در شرایط اضطراری و یا وقوع جنگ، قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل را تشکیل داده و بنا به ضرورت نسبت به ایجاد قرارگاه‌های تاکتیکی منطقه‌ای اقدام و ماموریت‌های واگذار شده را هدایت و راهبری عملیاتی می‌کند.

ماده ۱۶- وظایف دستگاه‌های محوری عملیات پدافند غیرعامل

۱) فرمانداری‌ها و شهرداری‌ها موظف به ایجاد و اداره زیرساخت‌های مناسب شهری برای عملیات پدافند غیرعامل از قبیل پناهگاه‌ها و فضاهای امن، اسکان موقت، ذخایر شهری، مدیریت امور شهری، تداوم خدمات شهری هستند و همچنین به تخلیه، جابجایی و انتقال مردم کمک می‌کنند.

۲) سازمان آتش‌نشانی مسئول تامین خدمات رفع آلودگی و پدافند نوین شهری، اطفای حریق و مدیریت اجساد و ضایعات و پسمانداری و همچنین رصد و پایش مخاطرات و حوادث می‌باشد؛ مسئولیت پاسخ اولیه به حوادث و تهدیدات نوین بوده که با توسعه ظرفیت واحدهای Hazmat^۱ (مواد خطرناک) و پدافند نوین و آموزش و تمرین و ارتقاء آمادگی اقدام می‌کند.

۳) سازمان فوریت‌های پزشکی (اورژانس) تریاژ، نجات، امداد پزشکی، انتقال و درمان اورژانسی مصدومین ناشی از تهدیدات و توانمندسازی آموزشی و مهارتی قرارگاه‌های عملیاتی پدافند غیرعامل را برعهده دارد.

۴) جمعیت هلال احمر مسئول جستجو و نجات، جابجایی و اسکان موقت مردم، مراقبت جمعی و تأمین، حفظ و اداره ذخایر راهبردی غذایی و توزیع مایحتاج عمومی مردم آسیب‌دیده و آوارگان، اداره اردوگاه‌های موقت اسکان در شرایط اضطراری است و به امداد پزشکی مصدومین کمک می‌کند.

۵) سازمان صداوسیما نسبت به اطلاع‌رسانی، ارتقاء سطح آگاهی مردم، اعلام هشدارهای لازم و آرامش‌بخشی، اِقناع و هدایت افکار عمومی در شرایط اضطراری و آموزش‌های عمومی عملیات پدافند غیرعامل آحاد جامعه و مقابله با هم‌افزایی پیامدهای امنیتی جامعه در عملیات رسانه‌ای دشمن اقدام کند.

۶) سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها) و سازمان بسیج مستضعفین با بکارگیری آحاد بسیجیان، اقشار بسیج و اصناف مردمی با مشارکت در امر سازماندهی مردم در قالب یگان‌های امدادی به‌منظور آموزش و تجهیز مردم، همکاری در امداد رسانی و انتقال مصدومین و تخلیه و اسکان آسیب‌دیدگان به تسهیل مدیریت بحران (اداره اردوگاه‌ها و مردم، توزیع تجهیزات و مایحتاج مردم و سایر موارد) کمک می‌کند.

۷) نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (ناجا) موظف به ایجاد امنیت عمومی و کنترل عبور و مرور (تحدید منطقه) در مناطق حادثه‌دیده، انتظام امور و تأمین امنیت جان و مال مردم در شرایط اضطراری می‌باشد.

۸) سایر دستگاه‌های اجرایی دارای واحدهای عملیاتی و تخصصی (تعمیرات، پاسخ، برگشت‌پذیری) حوزه‌های زیرساختی از قبیل؛ آب، برق، سوخت (گاز، نفت و گازوئیل)، حمل‌ونقل، ارتباطات و فناوری، بهداشت و درمان و سایر با سازماندهی واحدهای تعمیرات، بازرسی عملیاتی و برگشت به شرایط اولیه در وضعیت‌های مختلف عملیاتی پدافند غیرعامل مکلف به ایفاء نقش تخصصی خود بوده و در چارچوب ضوابط و دستورالعمل‌های پدافند غیرعامل موظف به اجرای موارد زیر می‌باشند:

۸-۱- طرح‌های خودحفاظتی و پاسخ و مقابله با تهدیدات را تهیه و نسبت به سازماندهی، تعیین نقش، برقراری ارتباط، آموزش، تجهیز، تمرین و رزمایش کارکنان اقدام کنند.

۸-۲- برنامه تضمین تداوم کارکردهای اساسی و خدمات ضروری و قابلیت برگشت‌پذیری در شرایط اضطراری را با انجام وظایف ذاتی و تخصصی خود تهیه و اجرا کنند.

۸-۳- نسبت به رصد و پایش دائمی آسیب‌پذیری‌ها و مقابله و کاهش تهدیدات درون‌زا و پیامدهای آن اقدام کنند.

۸-۴- نسبت به آموزش و توجیه مدیران، کارشناسان و کارکنان زیرمجموعه در خصوص وظایف خود در نظام جامع عملیاتی پدافند غیرعامل اقدام کنند.

۸-۵- برنامه‌ریزی ملی و استانی، تدوین ضوابط و مقررات فنی، دستورالعمل‌ها و آئین‌نامه‌های موردنیاز در اجرای نظام جامع عملیاتی پدافند غیرعامل را پیش‌بینی و پیاده‌سازی کنند.

۸-۶- در صورت نیاز و با رعایت مصوبات قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل، امکانات و تجهیزات خود را در اختیار تیم‌های عملیاتی پدافند غیرعامل قرار دهند.

۱ - Hazardous material

تبصره: سایر وظایف دستگاه‌های اجرایی در عملیات پدافند غیرعامل در دستورالعمل‌های عملیاتی و اجرایی مربوط تبیین و تشریح خواهد شد.

ماده ۱۷- بخش خصوصی و نهادهای عمومی غیردولتی در شرایط اضطراری و در پاسخ به تهدیدات و مخاطرات موظف به ارائه خدمات و امکانات موجود خواهند بود؛ هزینه خدمات و امکانات ارائه شده توسط این مراکز با تأیید فرمانده قرارگاه‌های عملیاتی، طبق تعرفه‌های قانونی براساس عرف از سوی دستگاه سفارش دهنده پرداخت می‌شود.

ماده ۱۸- اعتبارات موردنیاز اجرای این نظام عملیاتی از محل اعتبارات مربوط به پدافند غیرعامل در قوانین بودجه سالانه کشور و در شرایط وقوع تهدیدات از محل اعتبارات پیش‌بینی شده در بند (م) ماده ۲۸ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) - برابر فرایند مصوب دولت - تأمین می‌شود.

ماده ۱۹- سازمان با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، نظام‌نامه‌های تخصصی، دستورالعمل‌ها و طرح‌های عملیاتی موردنیاز برای پیاده‌سازی این نظام را تهیه و به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ می‌کند. دستگاه‌های اجرایی موظفند متناسب با جدول وضعیت‌های عملیاتی، دستورالعمل اجرایی مشتمل بر اقدامات پدافند غیرعامل در وضعیت‌های مختلف خود را در چارچوب مفاد این نظام‌نامه تهیه و ابلاغ کنند.

ماده ۲۰- دستگاه‌های اجرایی موظفند هرگونه قصور و کوتاهی در اجرای این نظام‌نامه در زیرساخت‌ها و مراکز حیاتی و حساس و مهم را به قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل گزارش کنند و برابر مقررات، برخورد قانونی نمایند.

ماده ۲۱- قرارگاه عملیاتی پدافند غیرعامل با مستنکفین از این نظام‌نامه بنابر تخلف صورت‌گرفته و براساس شیوه‌نامه‌ای که توسط قرارگاه تنظیم و ابلاغ می‌گردد برخورد انضباطی کرده و در صورت نیاز از طریق قوه قضائیه اقدام می‌کند.

ماده ۲۲- سازمان بر حسن اجرای این نظام‌نامه نظارت و اجرای آن را سالانه به کمیته دائمی گزارش کند.

ماده ۲۳- این تصویب‌نامه در بیست‌وسه ماده و شصت‌وهفت بند و هشت‌تبصره در شصت‌مین جلسه کمیته دائمی به تاریخ بیست‌وچهارم اسفندماه سال یک‌هزار و چهارصد هجری شمسی به تصویب رسید.

نظام جامع عملیاتی پدافند غیرعامل کشور مشتمل بر بیست‌وسه ماده و شصت‌وهفت بند و هشت‌تبصره که در تاریخ ۲۴/۱۲/۱۴۰۰ در شصت‌مین جلسه کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور به تصویب رسید، به استناد تبصره یک ماده‌نه اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور مصوب مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا (مدظله العالی) جهت اجرا ابلاغ می‌گردد.

رئیس ستادکل نیروهای مسلح و کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور